Prescurtări ... 5
Lămuriri preliminare ... 9

Despre autenticitate ... 9
Despre perioada compunerii şi încadrarea dialogului în opera lui Platon ... 9
Despre titlu şi subtitlu ... 12
Despre personaje şi istoricitate ... 117
Despre structură şi părţile discursului ... 23

Phaidon ... 35

Note ... 147
Bibliografie ... 214

pag. 59-60

CEBES: Plin de adevăr îmi pare tot ce-ai spus, Socrate, numai că învăţătura ta despre suflet nu este menită să-i convingă prea uşor pe oamenii cei mulţi, care se tem că, odată despărţit de trup, sufletul nu mai rămâne în fiinţă nicăieri şi că, în ziua morţii unui om, se află nimicit şi piere: în clipa când iese din trup şi se desface de el, se risipeşte ca o adiere, ca un fum, se pierde destrămându-se în zbor şi încetează să mai fiinţeze undeva. Ce-i drept, dacă, scăpat de toate relele pe care le-ai enumerat tu adineauri, ar fi un chip ca sufletul, rămas el în de sine undeva, să se închege la un loc prin propria-i putere, am putea, Socrate, avea speranţa, mare şi frumoasă, că tot ce spui tu este pe deplin adevărat. Numai că pentru a dovedi că, după moarte, sufletul subzistă şi îşi păstrează cumva puterea de a făptui şi a gândi, pentru aceasta este fără doar şi poate necesară o argumentare bogată şi convingătoare.

SOCRATE: Este adevărat ce spui tu, Cebes. Cum să facem dar? Doreşti să dezbatem între noi aceste lucruri, ca să vedem dacă ele pot să stea aşa sau nu?

CEBES: Orice părere a ta în această privinţă eu aş afla-o cu plăcere.

SOCRATE: De una bine măcar: nimeni, ascultându-mă acum, fie el chiar un autor de comedii, nu cred că ar putea să spună că sunt doar un flecar care vorbeşte despre lucruri care nu-l privesc. Atunci, dacă aşa ţi-e voia, hai să ne ducem pân-la capăt cercetarea.

Lucrul trebuie, pare-mi-se, cercetat din acest unghi: dacă, după moartea oamenilor, sufletele lor, la Hades, au sau nu fiinţă. Există o veche tradiţie, de care am mai pomenit, potrivit căreia ele fiinţează acolo, sosite de aici, şi, de asemenea, că ele revin aici, în lumea aceasta, şi se nasc din morţi. Iar dacă lucrurile stau aşa, adică dacă cei vii renasc din morţi, atunci ar mai putea încăpea îndoială că sufletele noastre există acolo? Într-adevăr, nu ar avea cum să renască din nonexistenţă, ceea ce pentru noi ar fi o dovadă îndestulătoare dacă s-ar arăta, fără putinţă de-ndoială, că cei vii numai din morţi se nasc. Dacă însă nu-i aşa, atunci avem nevoie de alt argument.

CEBES: întocmai.

SOCRATE: Atunci, dacă doreşti să înţelegi lucrurile mai uşor, nu le examina doar privitor la oameni, ci şi la toate animalele şi plantele, într-un cuvânt la toate câte sunt supuse naşterii. Despre acestea toate să vedem dacă nu cumva se nasc, fiecare, în chipul următor: din contrariul său, acolo unde un asemenea raport există, cum ar fi acela dintre frumos şi urât, drept şi nedrept, şi dintre foarte multe altele. Să ne gândim atunci aşa: când un lucru are un contrariu, se naşte el în mod necesar sau nu din contrariul său şi numai din el? Astfel, când ceva devine mai mare, nu devine el oare în mod necesar mai mare după ce, înainte, a fost mai mic?

CEBES: Ba da.

SOCRATE: Iar când ceva devine mai mic, nu devine el mai mic după ce, înainte, a fost mai mare?

CEBES: Aşa e.

SOCRATE: De asemenea, nu se devine mai slab din mai puternic, mai iute din mai lent?
CEBES: Fără îndoială.
SOCRATE: Şi iarăşi: ceva nu devine mai rău din mai bun, mai drept din mai nedrept?

pag. 79-80

SOCRATE: Dar trupul?
CEBES: Cu ceea ce se schimbă.
SOCRATE: Acum priveşte lucrurile şi dintr-un alt unghi. Atâta vreme cât stau împreună, sufletul cu trupul, natura îi prescrie acestuia din urmă să slujească şi să se supună, iar celuilalt să poruncească şi să stăpânească. În lumina asta tu ce crezi, care din ele e asemănător cu divinul, care cu ce e muritor? Nu ţi se pare că stă în natura divinului să poruncească şi să cârmuiască şi în a pieritorului să fie rob supus?
CEBES: Ba da.
SOCRATE: Iar sufletul, cu care dintre acestea două seamănă el oare?
CEBES: Socrate, este limpede că sufletul cu ce este divin, iar trupul cu ce este pieritor.
SOCRATE: Atunci gândeşte-te, iubite Cebes, dacă din tot ce am spus până acum putem să tragem următoarea încheiere: că sufletul seamănă cât se poate de mult cu ceea ce este divin, nemuritor, inteligibil, cu o unică Formă, indisolubil şi mereu neschimbător în identitatea cu sine şi că, dimpotrivă, trupul seamănă cât se poate de mult cu ceea ce este omenesc, muritor, cu forme multiple, neaccesibil gândirii, supus disoluţiei şi niciodată identic cu sine. Putem noi oare, Cebes, opune acestei încheieri un fel de a vedea care să o dezmintă?
CEBES: Nu putem.
SOCRATE: Şi atunci, nu urmează că trupul este menit unei grabnice disoluţii, iar sufletului îi revine să fie ori absolut indisolubil, ori aproape aşa?
CEBES: Nu poate să urmeze altfel.
SOCRATE: Tu te gândeşti deci aşa: după ce moare un om, partea vizibilă din el, trupul său întins, cu numele de cadavru, în lumea vizibilă, ceea ce este destinat disoluţiei, dezagregării şi irosirii, acest lucru nu are neîntârziat această soartă, ci, dimpotrivă, rezistă încă destul de multă vreme. Rezistă foarte mult chiar dacă moartea are loc când trupul se află în harul şi înflorirea tinereţii lui, ca să nu mai vorbesc de unul descărnat şi uscat ca o mumie egipteană, care dăinuie aproape nealterat un timp peste măsură de lung; de altfel, chiar în cazul unui trup care putrezeşte, unele părţi, oasele, tendoanele şi tot ce e de aceeaşi natură sunt, totuşi, am putea să zicem, fără moarte. Nu?
CEBES: Ba da.
SOCRATE: Şi sufletul atunci? Acest ceva nevăzut care se duce într-o altă lume, într-un loc pe seama lui, nobil, pur, nevăzut, într-adevăr pe tărâmul Nevăzutului, în preajma zeului cel bun şi înţelept, acolo unde, dacă zeul vrea, va trebui curând să meargă şi sufletul meu? Sufletul despre care noi am convenit că e aşa, că asta e natura lui, tocmai el, îndată ce s-a desfăcut de trup, să fie, cum mulţi cred, acela care se împrăştie şi piere? Departe, foarte departe de aceasta, Cebes şi Simmias, dragii mei, căci lucrurile stau mai curând aşa cum vă voi spune eu acum.
Să ne închipuim un suflet care se desparte de trupul său în stare de puritate, ca unul care de-a lungul vieţii nu s-a însoţit cu el de bună voia sa, ci, dimpotrivă, fugind de el, s-a adunat el însuşi în el însuşi, făcându-şi din aceasta un exerciţiu neîntrerupt, făcând adică, în sensul cel mai drept, filozofie, adică, de fapt, deprinzându-se stăruitor să se...

pag. 102-103

SIMMIAS: Departe, ce-i drept.
SOCRATE: Altceva acum: oare felul fiecărei armonii nu depinde, prin însăşi natura sa, de felul armonizării care o constituie?
SIMMIAS: Nu înţeleg.
SOCRATE: Să te întreb altfel: nu ţi se pare (în măsura în care un asemenea lucru poate fi

conceput) că forţa şi amploarea unei armonii sunt în funcţie de forţa şi de amploarea armonizării care o constituie?

SIMMIAS: Întocmai.

SOCRATE: Când însă e vorba de suflete, lucrurile mai stau oare aşa? Este cât de cât cu putinţă ca, în comparaţie cu un alt suflet, un suflet anume să fie cu mai multă sau mai puţină forţă şi amploare ceea ce este, adică suflet?

SIMMIAS: Nu, câtuşi de puţin.

SOCRATE: Atuncea, rogu-te, ia seama mai departe. Oare nu se spune, şi pe bună dreptate, că un suflet înzestrat cu raţiune şi cu virtute este bun, iar că un altul, neînzestrat cu ele, este rău?

SIMMIAS: Pe drept cuvânt.

SOCRATE: Dar atunci un partizan al teoriei că sufletul este o armonie ce va zice că sunt, înlăuntrul sufletelor, bunătatea şi răutatea? Că una este încă o armonie şi celălalt discordanţă? Că sufletul bun a fost armonizat şi că în el, fiind el armonie, există şi o altă armonie, iar că sufletul celălalt, cel care n-a fost armonizat, este şi el armonie, dai e lipsit de armonia armoniei?

SIMMIAS: Nu stă în priceperea mea să te lămuresc prea bine, dar cam aşa ar trebui să gândească cineva care împărtăşeşte teoria aceasta.

SOCRATE: Totuşi am căzut de acord adineauri asupra faptului că un suflet nu poate fi suflet într-o măsură mai mare sau mai mică decât altul. Dar asta revine la a conveni că nici o armonie nu poate fi ceea ce este, adică armonie, cu mai multă sau mai puţină forţă şi amploare decât alta. Nu aşa stau lucrurile?

SIMMIAS: Ba întocmai.

SOCRATE: Şi că această armonie, nefiindcu nimic mai mult sau mai puţin armonie decât alta, nici nu este mai mult sau mai puţin armonizată decât ea. Aşa e?

SIMMIAS: Da, aşa e.

SOCRATE: Şi, nefiind nici mai mult, nici mai puţin armonizată decât alta, cum poate fi participarea la armonie a uneia faţă de alta: mai mare sau mai mică sau egală?

SIMMIAS: Egală.

SOCRATE: Atunci rezultă, nu-i aşa, că nici sufletul (despre care am convenit că, în comparaţie cu altul, nu poate nicidecum să fie într-o măsură mai mare sau mai mică suflet) nu poate să comporte diferite grade de armonizare.

SIMMIAS: Aşae.

SOCRATE: Şi, dacă aşa stau lucrurile, s-ar părea că între suflete nu există diferite grade de participare nici la dizarmonie, nici la armonie, nu?

SIMMIAS: Întocmai.

SOCRATE: Şi dacă, iarăşi, lucrurile stau aşa, putem oare admite că un suflet participă mai mult decât altul la răutate şi la bunătate, concepute una ca dizarmonie, cealaltă ca armonie?

SIMMIAS: Nicidecum.